

Andrzej SZALLA*

STRUKTURA ORGANIZACYJNA ORAZ UGRUPOWANIE BOJOWE PODODZIAŁÓW ARTYLERII

W artykule zostały zawarte treści związane ze strukturą organizacyjną oraz elementami ugrupowania bojowego dywizjonu, baterii artylerii oraz plutonu ogniowego. Ponadto zwrócono uwagę na podział stanowisk ogniowych oraz sposoby rozmieszczenia dział na stanowisku ogniowym w czasie realizacji zadań wsparcia ogniowego.

Słowa kluczowe: *pododdziały artylerii, taktyka artylerii, artyleria, ugrupowanie bojowe, wsparcie ogniowe*

WSTĘP

Artyleria wojsk lądowych od kilku lat znajduje się w fazie zmian. Proces ten zakłada zmniejszenie liczby środków ogniowych, przy jednoczesnym zwiększeniu możliwości bojowych. Obecnie w artylerii zasadniczym modułem bojowym jest dywizjon artylerii, który organizacyjnie wchodzi w skład brygady zmechanizowanej (pancernej) oraz brygady (pułku) artylerii.

Dywizjon artylerii wykonuje zadania wsparcia pododdziałów ogólnowojskowych. W uzasadnionych wypadkach może być przydzielony do pododdziałów walczących całością sił lub bateriami.

Pododdziałem ogniowym, wchodzącym w skład dywizjonu artylerii, jest bateria artylerii. Może ona wykonywać zadania wsparcia ogniowego ogniem pośrednim, półpośrednim lub bezpośrednim.

1. STRUKTURA ORGANIZACYJNA DYWIZJONU ARTYLERII, BATERII ARTYLERII ORAZ PLUTONU OGNIOWEGO

Struktura organizacyjna dywizjonu artylerii składa się ze sztabu, baterii dowodzenia, trzech baterii artylerii oraz kompanii logistycznej. Przykładową strukturę organizacyjną dywizjonu artylerii przedstawiono na rysunku 1.

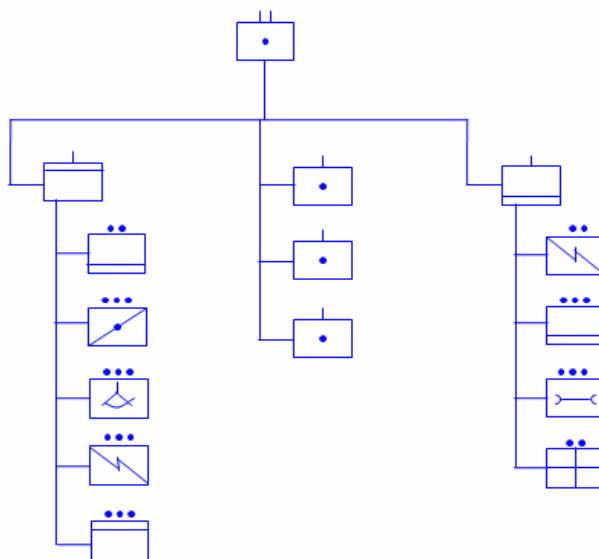
* kpt. mgr inż. Andrzej SZALLA - Instytut Dowodzenia Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych

Sztab jest organem pomocniczym dowódcy, zapewniającym: sprawną dystrybucję i wymianę informacji z nadrzędnym szczeblem dowodzenia, sąsiadami i podwładnymi; przygotowanie niezbędnych danych w procesie podejmowania decyzji; opracowanie dokumentów planistycznych i rozkazodawczych; kierowanie ogniem i manewrem dywizjonu w toku walki; terminowe dostawy środków materiałowych i bojowych¹.

Bateria dowodzenia dywizjonu artylerii przeznaczona jest do prowadzenia rozpoznania, obsługi strzelania, zapewnienia łączności oraz wykonywania przedsięwzięć przygotowania geodezyjnego oraz do ochrony i regulacji ruchu wojsk. W jej skład wchodzi: drużyna zabezpieczenia, trzy plutony wysuniętych obserwatorów, pluton topograficzny, pluton ochrony i regulacji ruchu oraz pluton łączności.

Bateria artylerii jest pododdziałem ogniowym przeznaczonym do wykonywania zadań ogniowych.

Kompania logistyczna przeznaczona jest do wykonania obsługi technicznej, ewakuacji i remontów bieżących uzbrojenia, sprzętu bojowego i innych środków walki, dowozu środków materiałowych, przygotowania i dostarczenia posiłków oraz poszukiwania, zbierania i ewakuacji rannych z pola walki, udzielania rannym i chorym pomocy medycznej, a w razie potrzeby przygotowania ich do dalszej ewakuacji. W jej skład wchodzi pluton remontowy, pluton zaopatrzenia oraz grupa ewakuacji medycznej.

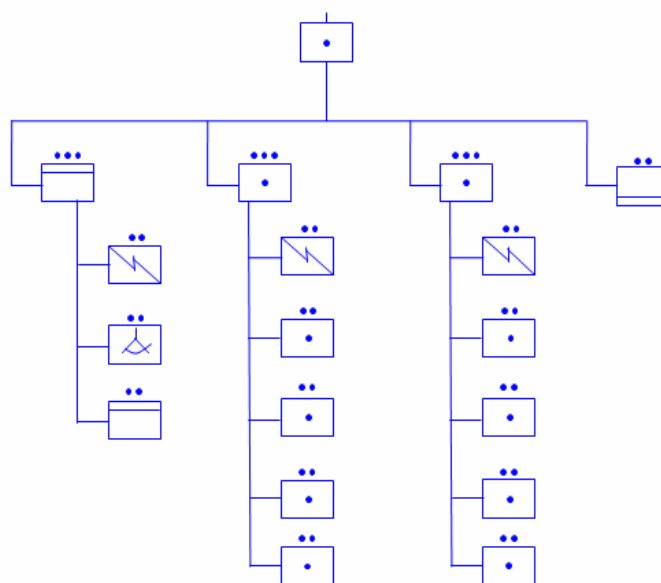
Rys. 1. Struktura organizacyjna dywizjonu artylerii (wariant)

Źródło: Opracowanie własne

W skład struktury organizacyjnej baterii artylerii wchodzi pluton dowodzenia, dwa plutony ogniowe i drużyna zabezpieczenia.

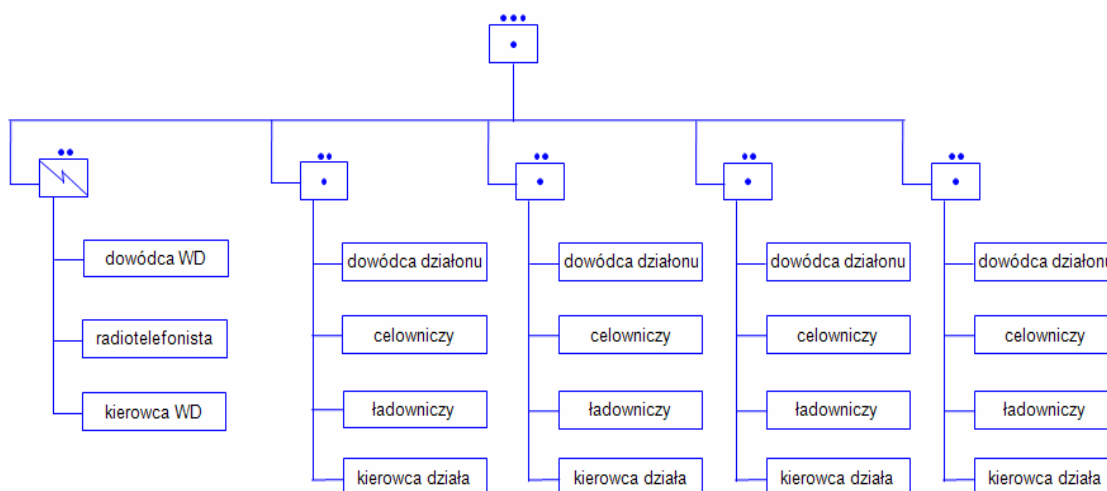
Strukturę organizacyjną baterii artylerii i plutonu ogniowego przedstawiono na rysunkach 2 i 3.

¹ J. Tomaszewski, T. Całkowski, *Wsparcie ogniowe batalionu i kompanii*, AON, Warszawa 2004, s. 27.

Rys. 2. Struktura organizacyjna baterii artylerii (wariant)

Źródło: Opracowanie własne

Rys. 3. Struktura organizacyjna plutonu ogniowego (wariant)

Źródło: Opracowanie własne

Do dziś dywizjony artylerii są wyposażone w działa, takie jak: 122 mm hbs 2S1 Goździk, 152 mm ahs Dana, lub w wyrzutnie, np. 122 mm RM-70, 122 mm BM-21 lub 122 mm WR-40 Langusta. Sylwetki sprzętu przedstawiono na rysunkach 4 - 8.

Rys. 4. 122 mm hbs 2S1 Goździk

Źródło: Zbiory własne

Rys. 5. 152 mm ahs Dana

Źródło: [online]. [dostęp: 2009]. Dostępny w Internecie: <http://www.youtube.com>

Rys. 6. 122 mm RM-70

Źródło: [online]. [dostęp: 2009]. Dostępny w Internecie: <http://www.spwltorun.wp.mil.pl>

Rys. 7. 122 mm BM-21

Źródło: [online]. [dostęp: 2009]. Dostępny w Internecie: <http://www.militaryforces.ru>

Rys. 8. 122 mm WR - 40 Langusta

Źródło: [online]. [dostęp: 2009]. Dostępny w Internecie: <http://www.altair.com.pl>

Pluton dowodzenia jest pododdziałem dowodzenia i łączności, składającym się z załogi wozu dowodzenia, drużyny topograficznej i drużyny rachunkowej. Pluton przeznaczony jest do organizacji i zapewnienia ciągłości dowodzenia baterią.

Załoga wozu dowodzenia dowódcy baterii służy do nawiązania łączności pomiędzy dowódcą baterii a dowódcami plutonów ogniowych.

Zadaniem drużyny topograficznej jest realizacja przedsięwzięć zabezpieczenia geodezyjnego w baterii artylerii.

Drużyna rachunkowa ma za zadanie określać nastawy do strzelania.

Pluton ogniowy jest pododdziałem ogniowym artylerii składającym się z załogi wozu dowodzenia i działonów artylerii (obsługa wyrzutni). Pluton przeznaczony jest do wykonywania zadań ogniowych w składzie baterii artylerii.

Załoga wozu dowodzenia dowódcy plutonu ogniowego służy do nawiązania łączności pomiędzy dowódcą plutonu a działonami.

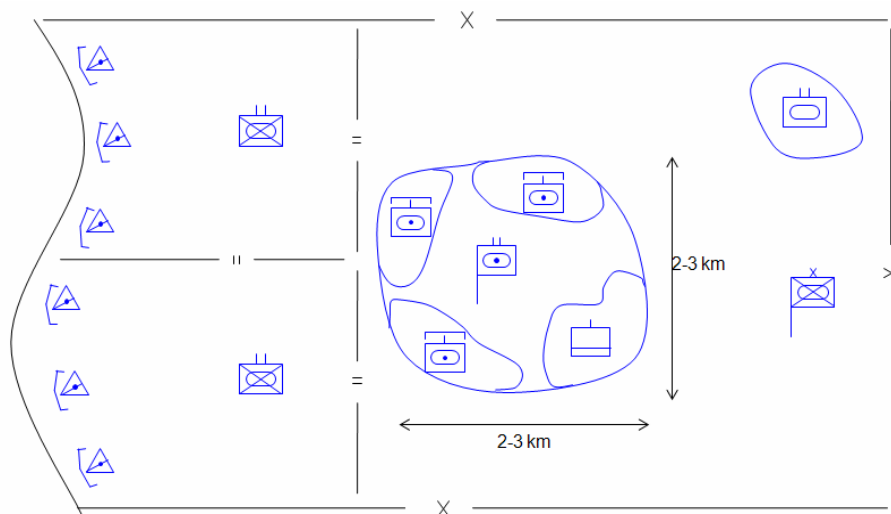
Działon (obsługa wyrzutni) składa się z dowódcy działonu i funkcyjnych obsługi działła (wyrzutni). Przeznaczony jest do wykonywania zadań postawionych przez dowódcę plutonu ogniowego (oficera ogniowego).

Drużyna zabezpieczenia służy do realizacji przedsięwzięć logistycznych w baterii (baterijne gniazdo rannych, baterijny punkt żywienia).

2. UGRUPOWANIE BOJOWE

W celu wykonania zadań wsparcia ogniowego wojsk dywizjon artylerii rozwija się w ugrupowanie bojowe². Powinno ono zapewnić wykonanie postawionych zadań, pełne wykorzystanie możliwości bojowych sprzętu, utrzymanie ciągłego współdziałania z pododdziałami walczącymi, trwałe dowodzenie, możliwość szybkiego manewru w toku walki oraz najmniejszą wrażliwość na uderzenie środków rażenia przeciwnika.

Ugrupowanie bojowe dywizjonu artylerii składa się z następujących elementów: stanowiska dowodzenia, punktów obserwacyjnych sekcji wysuniętych obserwatorów, ugrupowania bojowego baterii artylerii oraz pododdziałów logistycznych. Przykładowe ugrupowanie bojowe dywizjonu artylerii przedstawiono na rysunku 9.

Rys. 9. Ugrupowanie bojowe dywizjonu artylerii (wariant)

Źródło: Opracowanie własne

Stanowisko dowodzenia jest to odpowiednio przygotowany rejon (obiekt) zajęty przez dowództwo dywizjonu oraz siły i środki zabezpieczające jego funkcjonowanie, z którego dowódca dywizjonu dowodzi podległymi mu pododdziałami. Jest przeznaczone do planowania działań bojowych, organizacji rozpoznania, ochrony, zabezpieczenia logistycznego oraz do bezpośredniego kierowania ogniem i manewrem pododdziałów w różnych sytuacjach bojowych. Musi być powiązane funkcjonalnie i informatycznie ze stanowiskiem dowodzenia przełożonego oraz z punktami dowodzenia podwładnych.

Stanowisko dowodzenia jest rozwijane przez baterię dowodzenia dywizjonu w rejonie ześrodkowania lub w rejonie stanowisk ogniowych. Rozmieszcza się je zazwyczaj w środkowej części zajmowanego rejonu ześrodkowania oraz w środkowej

² *Regulamin działań taktycznych artylerii (dywizjon wsparcia bezpośredniego)*, DWLąd, Warszawa 2000, s. 18.

lub tylnej części rejonu stanowisk ogniowych, w odległości co najmniej 500 m od rejonu (miejsca) stanowisk ogniowych baterii artylerii³.

Punkty obserwacyjne sekcji wysuniętych obserwatorów przeznaczone są do prowadzenia rozpoznania przeciwnika bezpośrednio przed frontem czołowych pododdziałów ogólnowojskowych oraz obsługiwania strzelania własnego dywizjonu. Rozmieszcza się je w miejscach zapewniających dobry wgląd w teren, w ugrupowaniu bojowym kompanii pierwszego rzutu w pobliżu dowódców kompanii.

Pododdziały logistyczne dywizjonu rozmieszcza się w tylnej strefie rejonu SO dywizjonu (w odległości ok. 500 m od nich). Na ich bazie organizuje się dywizjonowe punkty: opatrunkowy, żywnościowy, amunicyjny, MPS oraz PRiPT. W określonych sytuacjach może być rozwijany dywizjonowy punkt wydobywania wody⁴.

Dywizjonowi artylerii wybiera się rejon stanowisk ogniowych, których wielkość wynosi około 2-3 km wszerz i w głąb. Liczba i usytuowanie rejonów stanowisk ogniowych w ugrupowaniu bojowym zależy od rodzaju prowadzonych działań bojowych oraz warunków terenowych w jakich będzie się znajdował dywizjon.

W obronie planuje się główne, zapasowe i niekiedy tymczasowe rejon stanowisk ogniowych. Rejon głównych stanowisk ogniowych wyznacza się za pododdziałami pierwszego rzutu brygady (w odległości 4-6 km od przedniej linii wojsk własnych) tak, aby zapewnić możliwość najskuteczniejszego zwalczania obiektów przeciwnika podczas odpierania ataku i wsparcia walki w głównym rejonie obrony. Zapasowe rejon stanowisk ogniowych wybiera się w głębi obrony lub na skrzydle w odległości 5-10 km od głównego. Przeznaczone są do realizacji zadań ogniowych po planowym bądź wymuszonym manewrze z głównego ugrupowania. W rejonie tymczasowych stanowisk ogniowych rozmieszcza się niezbędne siły i środki dywizjonu do wsparcia sił osłonowych brygady, gdy niewystarczający jest zasięg ognia z głównego ugrupowania. Rejon tymczasowych stanowisk ogniowych wyznacza się w pobliżu przedniej linii, a w razie potrzeby i możliwości również przed nią⁵.

W natarciu planuje się główny i kolejne rejon stanowisk ogniowych. Pierwszy z nich służy do realizacji zadań ogniowego przygotowania i początkowej fazy ogniowego wsparcia ataku. Kolejne rejon stanowisk ogniowych umożliwiają wsparcie pododdziałów ogólnowojskowych w walce o zdobycie wyznaczonego brygadzie obiektu pośredniego i końcowego⁶.

Ugrupowanie bojowe artylerii naziemnej to sposób rozmieszczenia baterii, plutonów ogniowych lub pojedynczych dział w rejonie stanowisk ogniowych lub na stanowisku ogniowym⁷.

Ugrupowanie bojowe baterii artylerii składa się z punktu dowodzenia dowódcy baterii i ugrupowań bojowych plutonów ogniowych.

³ Z. Polcikiewicz, *Dowodzenie dywizjonem artylerii*, AON, Warszawa 2007, s. 43.

⁴ J. Tomaszewski, T. Całkowski, *Wsparcie ogniowe batalionu i kompanii*, AON, Warszawa 2004, s. 28.

⁵ Cz. Jarecki, *Użycie Wojsk Rakietowych i Artylerii w operacjach*, AON, Warszawa 2004, s. 81.

⁶ Tamże, s. 81.

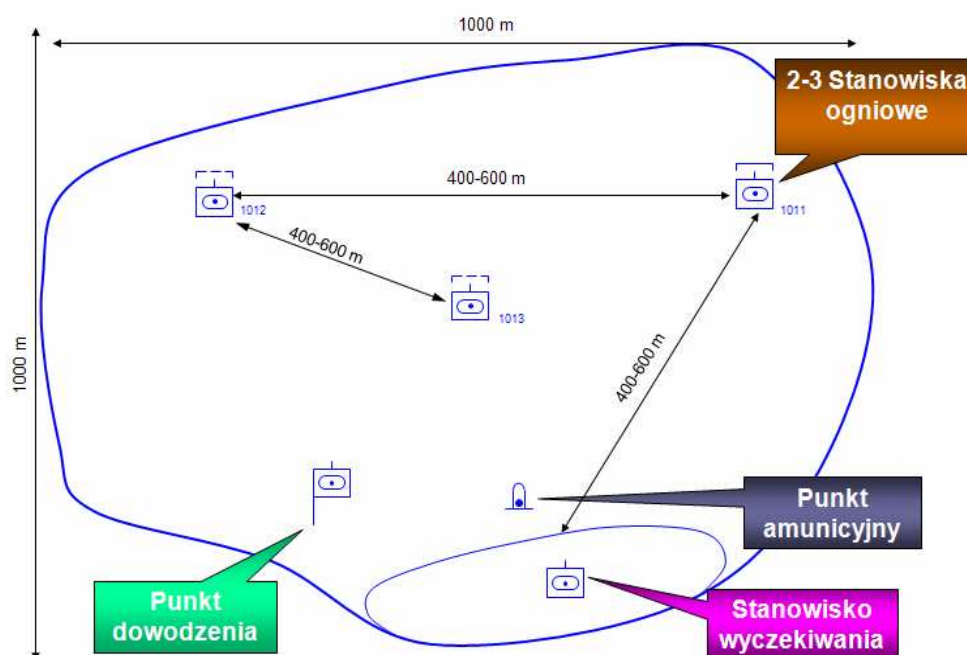
⁷ *Instrukcja artylerii. Działaczyny artylerii naziemnej*, DWŁąd, Warszawa 2007, s. 5.

Punkt dowodzenia (Command Post) dowódcy baterii to odpowiednio przygotowane, wyposażone i zajęte przez dowódcę miejsce (rejon), skąd kieruje on działaniami pododdziałów. Punkt dowodzenia dowódcy baterii przeznaczony jest do planowania działań taktycznych, przygotowania danych do strzelania oraz kierowania ogniem i manewrem baterii. Rozwijają się go w rejonie stanowisk ogniowych baterii.

Ugrupowanie bojowe plutonu ogniowego składa się z punktu dowodzenia dowódcy plutonu i dział rozmieszczonych na stanowisku ogniowym.

Baterii artylerii, działającej w składzie dywizjonu artylerii, na okres walki wyznacza się rejon stanowisk ogniowych. Odległość rejonu stanowisk ogniowych od czołowych pododdziałów ogólnowojskowych zależy od zasięgu ognia dział oraz sytuacji⁸. Wymiary rejonu stanowisk ogniowych baterii artylerii, w zależności od warunków terenowych, mogą wynosić około 1000 – 1500 m w szerz i 1000 – 2000 m w głąb, w zależności od sposobu rozmieszczenia baterii, a odstępy między stanowiskami ogniowymi 400-600 m.

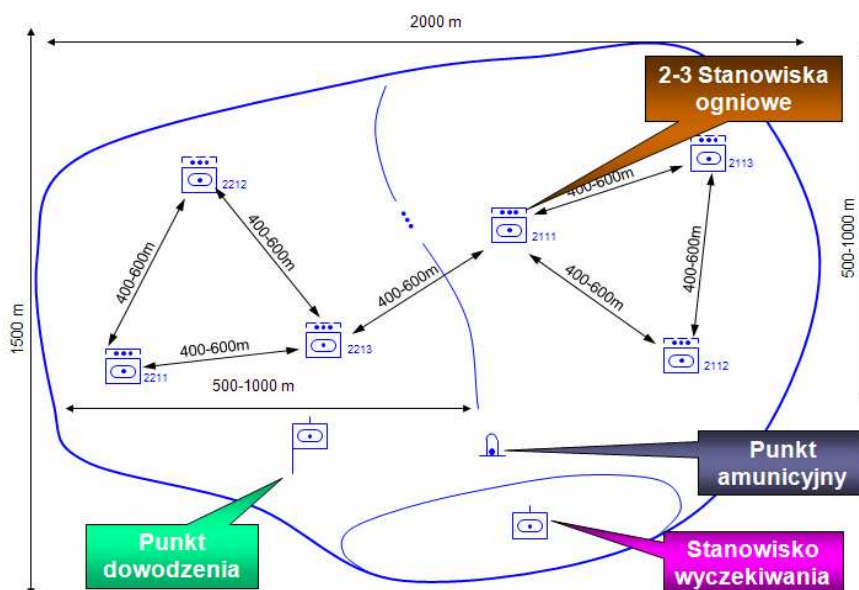
W każdym rejonie stanowisk ogniowych baterii artylerii przygotowuje się punkt dowodzenia dowódcy baterii, 2-3 stanowiska ogniowe, punkt amunicyjny i stanowisko wyczekiwania. Elementy rejonu stanowisk ogniowych baterii artylerii przedstawiono na rysunkach 10 i 11.

Rys. 10. Rejon stanowisk ogniowych baterii artylerii (wariant)

Źródło: Z. Polcikiewicz, *Ugrupowanie bojowe i manewr pododdziałów artylerii*, PWL 1/2004, s. 29.

⁸ *Regulamin działań taktycznych artylerii ...*, op. cit., s. 18.

Rys. 11. Rejon stanowisk ogniowych baterii artylerii rozmieszczonej plutonami

Źródło: Z. Polcikiewicz, *Charakterystyka elementów ugrupowania bojowego związku taktycznego, oddziału i pododdziału jako obiektów rozpoznania i rażenia ogniowego*, WSOWL, Toruń 2004, s. 52.

Stanowisko ogniowe (Firing Position) to teren zajęty lub przygotowany do zajęcia przez baterię (plutony ogniowe, działo) w celu prowadzenia ognia. Stanowisko ogniowe baterii (plutonu) składa się z miejsc dla dział, miejsca wozu dowodzenia dowódcy baterii (dowódcy plutonu ogniowego, oficera ogniowego), a w baterii artylerii raketowej dodatkowo miejsce rozmieszczenia posterunku meteorologicznego⁹. Przewiduje się również pozorne stanowiska ogniowe, które mają wprowadzić w błąd przeciwnika co do rozmieszczenia dział.

Działa na stanowisku ogniowym ustawia się w kolejności numerów, od prawego skrzydła, w zależności od przyjętego sposobu rozśrodkowania. Odstęp między działami mogą wynosić od 30 m do 150 m i więcej.

Na stanowisku ogniowym dowódca plutonu (oficer ogniowy) dowodzi z punktu dowodzenia rozmieszczonego około 300 m z tyłu (w przypadku SO rozśrodkowanego i zwartego z ustopniowaniem oraz rozproszonego); około 50 metrów (z lewej) - w przypadku SO zwartego w linię; w centrum – gdy dowodzi na SO uszykowanym w sposób rozproszony. Dowodzenie odbywa się z wozu dowodzenia lub z okopu, skąd dowódca widzi wszystkie (w miarę możliwości) działa baterii (plutonu).

Ze stanowiska ogniowego prowadzi się strzelanie ogniem pośrednim, a w razie bezpośredniego zagrożenia także ogniem bezpośrednim (na wprost).

Strzelanie ogniem bezpośrednim jest to strzelanie do celu widocznego ze stanowiska ogniowego. Wierzchołkowa toru lotu pocisku nie przekracza wysokości celu.

⁹ *Instrukcja artylerii...*, op. cit., s. 6.

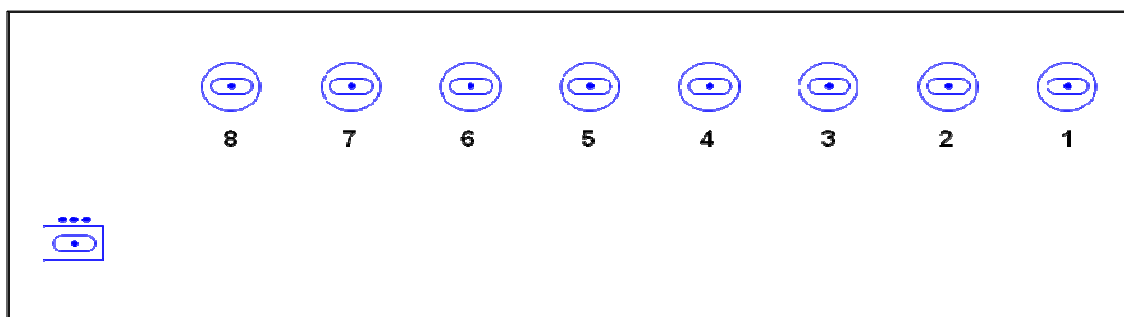
Strzelanie ogniem pośrednim jest to strzelanie do celu niewidocznego ze stanowiska ogniowego.

W zależności od stopnia przygotowania stanowiska ogniowe mogą być¹⁰:

- przygotowane - miejsce stanowiska ogniowego jest rozpoznane, określono współrzędne prostokątne płaskie i wysokość bezwzględną co najmniej działła kierunkowego (na rozśrodkowanym SO każdego działła), wystawiono tyczki wjazdu i określono odchylenia zasadnicze na punkty ustalenia oraz najmniejsze celowniki dla wszystkich działł;
- częściowo przygotowane - miejsce stanowiska ogniowego jest rozpoznane, określono współrzędne prostokątne płaskie, wysokość bezwzględną działła kierunkowego, odchylenia zasadnicze na punkty ustalenia oraz najmniejsze celowniki tylko dla działła kierunkowego. Na rozśrodkowanym stanowisku ogniowym - współrzędne prostokątne płaskie miejsca ustawienia kątomierza - busoli oficera ogniowego i 1-2 azymuty topograficzne kierunków orientacyjnych;
- nieprzygotowane.

Ze względu na rozmieszczenie plutonów ogniowych stanowiska ogniowe baterii mogą być:

- bateryjne – plutony ogniowe są rozmieszczone na jednym SO, a dowodzenie nimi jest zcentralizowane i odbywa się z punktu dowodzenia oficera ogniowego (rys. 12);

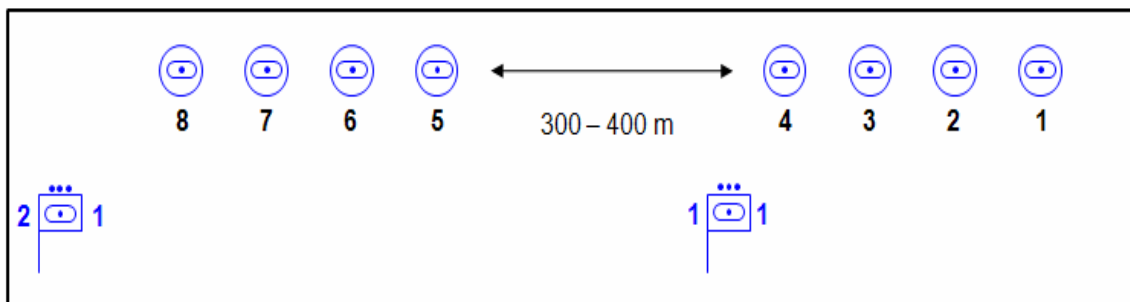

Rys. 12. Stanowisko ogniowe baterii artylerii (wariant)

Źródło: N. Świętochowski, A. Szalla, *Dowodzenie baterią artylerii w walce*, WSOWL, Wrocław, s. 65.

- plutonowe – plutony ogniowe są rozmieszczone na oddzielnych SO oddalonych od siebie 300 - 400 m, a dowodzenie nimi jest zdecentralizowane i odbywa się z punktów dowodzenia dowódców plutonów ogniowych (rys. 13).

¹⁰ Tamże, s. 6.

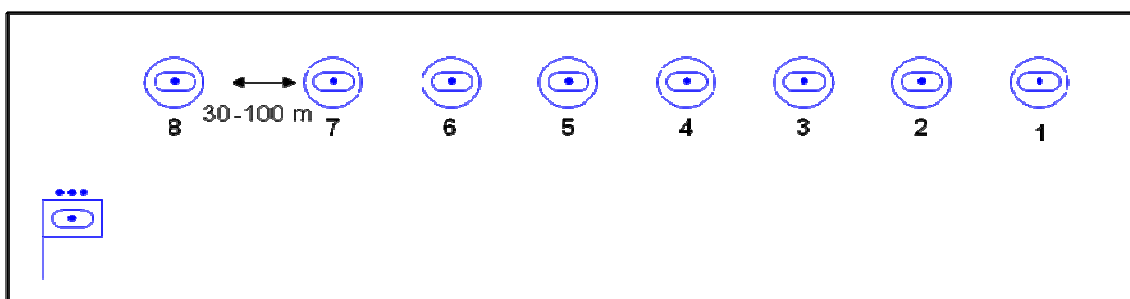

Rys. 13. Stanowisko ogniowe baterii artylerii rozmieszczonej plutonami (wariant)

Źródło: N. Świętochowski, A. Szalla, *Dowodzenie baterią artylerii w walce*, WSOWL, Wrocław, s. 65.

W zależności od odstępów między działami stanowisko ogniowe może być:

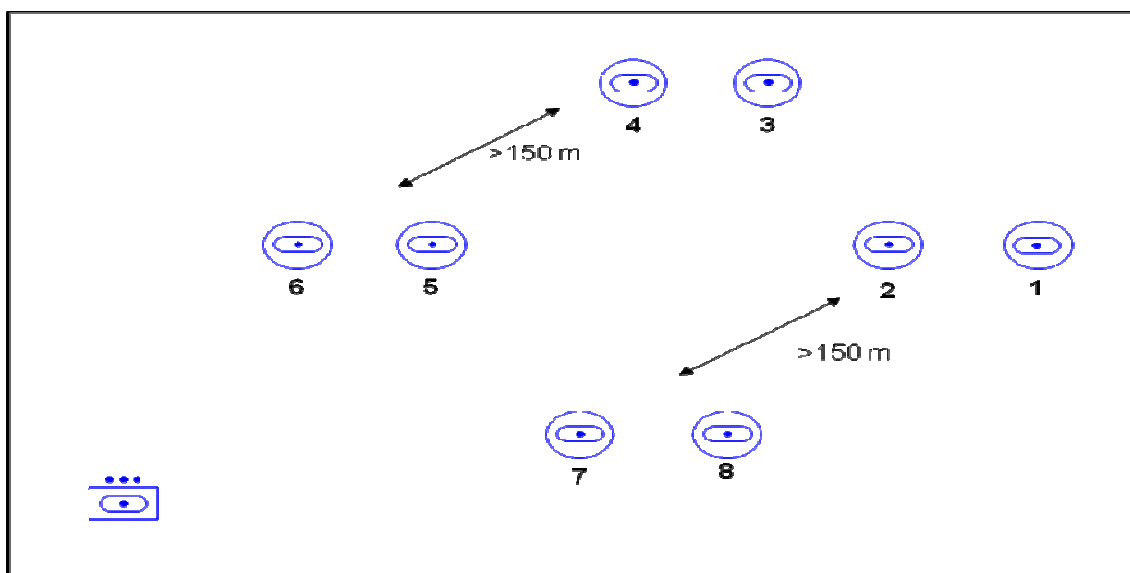
- zwarte - odstępów między działami wynoszą 30 - 100 m (rys. 14);

Rys. 14. Zwarte stanowisko ogniowe baterii artylerii (wariant).

Źródło: N. Świętochowski, A. Szalla, *Dowodzenie baterią artylerii w walce*, WSOWL, Wrocław, s. 66.

- rozśrodkowane - odstępów między działami są nie mniejsze niż 150 m. (rys. 15).

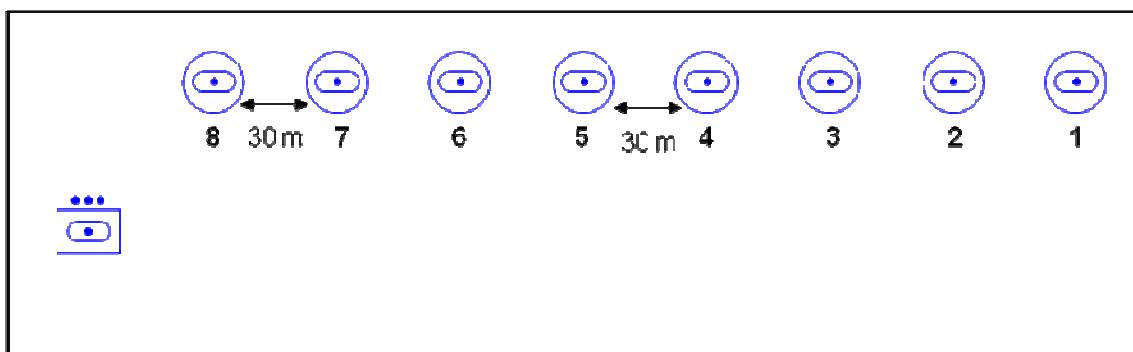
Rys. 15. Rozśrodkowane stanowisko ogniowe baterii artylerii (wariant)

Źródło: N. Świętochowski, A. Szalla, *Dowodzenie baterią artylerii w walce*, WSOWL, Wrocław, s. 66.

Na rozśrodkowanym stanowisku ogniowym określa się współrzędne prostokątne płaskie i wysokości bezwzględne wszystkich dział, a na zwartym co najmniej działa kierunkowego.

Ze względu na szyk bojowy dział baterii (plutonów ogniowych) stanowiska ogniowe mogą być:

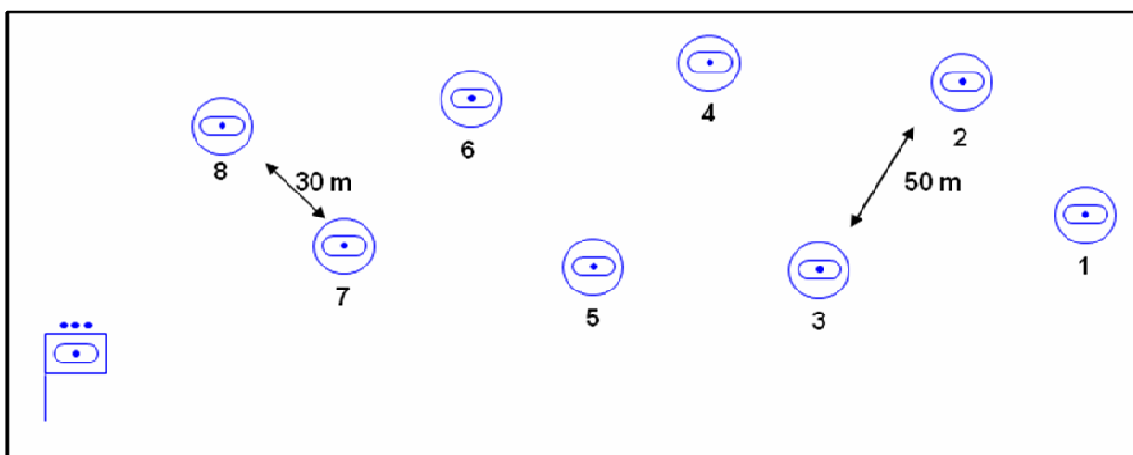
- liniowe – wszystkie działa rozmieszczone są w równych odstępach w linii łamanej (rys. 16);

Rys 16. Liniowe stanowisko ogniowe baterii artylerii (wariant)

Źródło: N. Świętochowski, A. Szalla, *Dowodzenie baterią artylerii w walce*, WSOWL, Wrocław, s. 67.

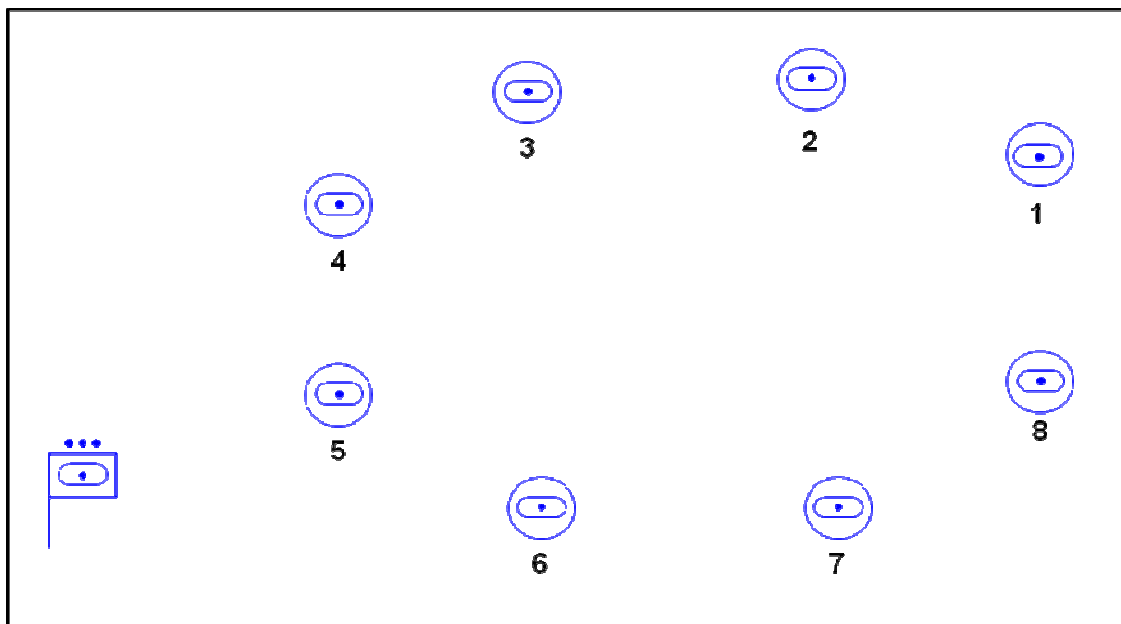
- z ustopniowaniem – działa rozmieszczone są w różnych odstępach w linii łamanej (rys.17);

Rys. 17. Stanowisko ogniowe baterii artylerii z ustopniowaniem (wariant)

Źródło: N. Świętochowski, A. Szalla, *Dowodzenie baterią artylerii w walce*, WSOWL, Wrocław, s. 67.

- rozproszone – rozmieszczenie dział przyjmuje kształty różnych figur geometrycznych np. okrąg, prostokąt, trapez (rys. 18).

Rys. 18. Rozproszone stanowisko ogniowe baterii artylerii (wariant)

Źródło: N. Świętochowski, A. Szalla, *Dowodzenie baterią artylerii w walce*, WSOWL, Wrocław, s. 68.

Punkt amunicyjny (Ammunition Supply Point) to miejsce, w którym następuje przygotowanie amunicji do strzelania (np. elaboracja, segregacja, przygotowanie techniczne, czyszczenie) oraz ładowanie jej do dział. Oddalone są od siebie 50 - 100 m.

Stanowisko wyczekiwania (Waiting Post) to miejsce rozmieszczenia dział, zapewniające ich ukrycie i dogodny wyjazd na stanowisko ogniowe w celu prowadzenia ognia. Stanowisko wyczekiwania może być bateryjne lub plutonowe.

Dodatkowo w baterii organizuje się elementy logistyczne, takie jak bateryjne gniazdo rannych oraz bateryjny punkt żywienia (doraźnie).

Normy czasowe na zajęcie i opuszczenie stanowiska ogniowego dla pododdziałów artylerii przedstawiono w tabeli 1¹¹.

Tabela 1. Normy czasowe pododdziałów artylerii

Lp.	Nazwa czynności (zadania)	Wykonawca	Norma czasu na ocenę		
			bdb	db	dst
1.	Zajęcie SO w przygotowanym rejonie: a) artyleria samobieżna, raketowa;	dywizjon	15 min	20 min	25 min
			20 min	25 min	30 min
	1) 152 mm ahs Dana	pluton	3 min	3 min 30s	4 min
			4 min	4 min 30s	5 min
		bateria	4 min	4 min 30s	5 min
			5 min	5 min 30s	6 min

¹¹ Normy te zostały zaczerpnięte ze *Zbioru norm szkolenia bojowego cz. I pododdziałów artylerii naziemnej i przeciwpancernej WRiA Wojsk Lądowych* (przygotowane stanowisko ogniowe oraz opuszczenia stanowiska ogniowego), natomiast zajęcie nieprzygotowanego stanowiska ogniowego z *Program strzelań WRiA Wojsk Lądowych*.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA ORAZ UGRUPOWANIE BOJOWE PODODDZIAŁÓW...

Lp.	Nazwa czynności (zadania)	Wykonawca	Norma czasu na ocenę			
			bdb	db	dst	
	2) 122 mm hbs 2S1 Goździk	pluton	<u>2 min 35s</u> 4 min 30s	<u>3 min 50s</u> 4 min 50s	<u>4 min 35s</u> 5 min 50s	
		bateria	<u>3 min 50s</u> 4 min 50s	<u>4 min 50s</u> 5 min 50s	<u>5 min 50s</u> 6 min 50s	
	3) 122 mm BM-21	pluton	<u>7 min</u> 8 min 30s	<u>7 min 40s</u> 9 min 20s	<u>9 min 10s</u> 11 min	
			bateria	<u>8 min 10s</u> 10 min 10s	<u>8 min 50s</u> 11 min	<u>11 min 35s</u> 13 min 10s
		2. Zajęcie SO w nie przygotowanym rejonie: a) artyleria samobieżna, raketowa		dywizjon	<u>20 min</u> 25 min	<u>25 min</u> 30 min
			bateria		<u>14 min</u> 16 min	<u>16 min</u> 18 min
2) BM-21, RM-70	bateria			<u>14 min</u> 16 min	<u>16 min</u> 18 min	<u>18 min</u> 20 min
		3. Opuszczenie SO: a) artyleria samobieżna 1) 152 mm ahs Dana	dywizjon	<u>5 min</u> 7 min	<u>6 min</u> 8 min	<u>7 min</u> 9 min
pluton	<u>3 min</u> 4 min			<u>3 min 30s</u> 4 min 30s	<u>4 min</u> 5 min	
	bateria		<u>4 min</u> 5 min	<u>4 min 30s</u> 5 min 30s	<u>5 min</u> 6 min	
			2) 122 mm hbs 2S1 Goździk	pluton	<u>1 min 50s</u> 2 min	<u>2 min</u> 2 min 10s
	bateria			<u>2 min 10s</u> 2 min 20s	<u>2 min 20s</u> 2 min 30s	<u>2 min 30s</u> 2 min 40s
b) artyleria raketowa	dywizjon		<u>6 min</u> 8 min	<u>7 min</u> 9 min	<u>8 min</u> 10 min	
			1) 122 mm BM-21	pluton	<u>3 min 30s</u> 4 min 30s	<u>4 min</u> 5 min
bateria	<u>4 min 30s</u> 5 min				<u>5 min 20s</u> 5 min 50s	<u>6 min</u> 6 min 30s

PODSUMOWANIE

Podsumowując przedstawione treści, należy stwierdzić, że rozmieszczenie pododdziałów artylerii na stanowisku ogniowym w decydującym stopniu wpływa na ciągłość wsparcia ogniowego oraz na jej żywotność.

Pomimo wielu zalet wynikających z różnorodnego rozmieszczenia artylerii na stanowisku ogniowym nie należy zapominać o wadach przedstawionych rozwiązań. Podstawowym problemem jest fakt, iż działa (wyrzutnie) nie są wyposażone w odbiorniki GPS, które automatycznie określałyby położenie każdego działa na stanowisku ogniowym. Należy zauważyć że jedynie wyrzutnia kierunkowa WR-40 „Langusta” w zmodernizowanym dywizjonie artylerii raketowej jest wyposażona w odbiornik GPS, natomiast pozostałe wyrzutnie w zestawie takich urządzeń nie posiadają. Niewątpliwie brak odbiorników GPS w działach wpływa zarówno na czas osiągnięcia gotowości do otwarcia ognia, jak i na prace na stanowisku ogniowym.

Wyposażenie wszystkich dział w odbiorniki GPS pozwalałoby realizować zadania w wariantach przewidywanych w „Instrukcji artylerii. Działoczniny artylerii naziemnej”. Kolejnym problemem, na który należy zwrócić uwagę, jest brak możliwości wykonywania zadań ogniowych oddzielnie plutonami ogniowymi czy nawet grupami dział, tak bowiem nie jest to przewidziane w „Instrukcji SiKO”.

Bateria artylerii oraz plutony ogniowe powinny być tak rozmieszczone na stanowisku ogniowym, aby optymalnie wykorzystać walory bojowe sprzętu oraz zapewnić rażenie ogniowe przeciwnika. Wprowadzając na wyposażenie pododdziałów artylerii środki automatyzacji dowodzenia (ZZKO TOPAZ), skrócono czas reakcji ogniowej.

Obecnie zasadniczym dążeniem jest zajmowanie stanowiska ogniowego plutonami, parami dział, a niekiedy pojedynczymi środkami ogniowymi. Mniejsza liczba dział rozmieszczonych w sposób nieregularny na większym obszarze stanowi bowiem mniej opłacalny obiekt dla ognia artylerii przeciwnika i znacznie utrudnia ich rażenie. Ponadto krótki czas przebywania na stanowisku ogniowym, ze względu na dużą mobilność, powoduje, że obecnie dla potencjalnego przeciwnika pododdziały artylerii stanowią obiekt trudny do rozpoznania i rażenia.

LITERATURA

1. *Instrukcja artylerii. Działoczniny artylerii naziemnej*, DWŁąd, Warszawa 2007.
2. Polcikiewicz Z., *Ugrupowanie bojowe i manewr pododdziałów artylerii*, [w:] „Przegląd wojsk lądowych”, 1/2004.
3. Polcikiewicz Z., *Charakterystyka elementów ugrupowania bojowego związku taktycznego, oddziału i pododdziału jako obiektów rozpoznania i rażenia ogniowego*, WSOWL, Toruń 2004.
4. Polcikiewicz Z., *Dowodzenie dywizjonem artylerii*, AON, Warszawa 2007.
5. *Program strzelań WRiA Wojsk Lądowych*, DWŁąd 87/2006, Warszawa 2006.
6. *Regulamin działań taktycznych artylerii (dywizjon wsparcia bezpośredniego)*, DWŁąd, Warszawa 2000.
7. Tomaszewski J., Całkowski T., *Wsparcie ogniowe batalionu i kompanii*, AON, Warszawa 2004.
8. Świętochowski N., Szalla A., *Dowodzenie baterią artylerii w walce*, WSOWL, Wrocław 2009.
9. Jarecki Cz., *Użycie Wojsk Raketowych i Artylerii w operacjach*, AON, Warszawa 2004.
10. *Zbiór znaków i skrótów wojskowych cz. II*, Sztab Gen., Warszawa 2004.
11. *Zbiór norm szkolenia bojowego cz. I, pododdziałów artylerii naziemnej i przeciwpancernej WRiA Wojsk Lądowych*, DWŁąd 92/2006, Warszawa 2006.

**ORGANISATIONAL STRUCTURE
AND COMBAT FORMATION OF FIELD ARTILLERY UNITS**

Summary

The article presents information related to the organisational structure and elements of combat formation of a field artillery battalion, an artillery battery and a fire troop. In addition, the author focuses on the division of firing posts and the distribution of guns on the firing post while carrying out fire support tasks.

Key words: *artillery sub-units, artillery tactics, artillery, combat formation, fire support*

Artykuł recenzował: płk dr hab. Zdzisław POLCIKIEWICZ, prof. nadzw. WSOWL